

कृषि विभागाच्या प्रचार व प्रसिध्दीसाठी
माध्यम आराखडयास मान्यता देण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण-२०२३/प्र.क्र.३८/३-अ,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई - ४०००३२
दिनांक : २० ऑक्टोबर, २०२३

वाचा -

- १) सामान्य प्रशासन विभाग शासन निर्णय क्र. मावज-२०२१/प्र.क्र.१२६/का-३४, दि.१३.०८.२०२१
- २) आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय महाराष्ट्र राज्य पुणे यांचे पत्र क्र.कृमावि/विप्र-४/माध्यम आरा./२१३४०/२०२३, दि. २६.०६.२०२३

प्रस्तावना -

राज्यातील शेतकऱ्यांच्या उत्पन्नात सातत्य रहावे यासाठी कृषि विभागामार्फत विविध योजना राबविण्यात येत आहेत. याचाच एक भाग म्हणून सद्यस्थितीत काही शेतकरी अभिनव उपक्रम/तंत्रज्ञान / शेती पध्दती वापरून उत्पादन व उत्पन्न वाढ करीत आहेत. अशा शेतकऱ्यांचा आदर्श इतर शेतकऱ्यांपुढे ठेवणे, विद्यापीठांनी सदर तंत्रज्ञान शास्त्रोक्त कसोटीवर तपासून अद्ययावत करणे आणि कृषि विभागाने या अभिनव उपक्रम/तंत्रज्ञान / शेती पध्दती यांचा उपयोग इतर शेतकऱ्यांना होण्याच्या दृष्टीने विस्तार कार्य हाती घेणे व अशा अभिनव उपक्रमशील शेतकऱ्यांच्या माध्यमातून इतरांना प्रेरणा देणे आवश्यक आहे. याकरिता विविध प्रसार माध्यमांचा प्रभावीपणे वापर केला जातो. शासनाने कृषिसाठी घेतलेले धोरणात्मक निर्णय, शासनाच्या विविध योजनांचे, शासनस्तरावरून व क्षेत्रीयस्तरावरून प्राप्त होणारे प्रगती पथावरील कामे, महत्वपूर्ण शासन निर्णय व शासन शेतकरी हिताकरिता राबवित असलेल्या योजना देखील तत्परतेने व परिणामकारकरित्या शेतक-यापर्यंत जाणे गरजेचे आहे. याकरिता छायाचित्रे, लेख, यशोगाथा, पुस्तिक छपाई, पोस्टर, घडिपत्रिका, होर्डिंग, आकाशवाणी व खाजगी रेडीओ वाहिनीद्वारे, जिगल्स, बसेसवर जाहिराती, फेसबुक, ट्विटर, युट्युब, व्हॉट्सअप इ. सोशल मिडीयाच्या माध्यमांबरोबरच वृत्तपत्रांतून प्रचार व प्रसिध्दी करण्यात येते.

सन २०२३-२४ या आर्थिक वर्षात कृषि विभागाच्या प्रचार व प्रसिध्दीसाठी लेखाशिर्ष २४०१ ०७५३ अंतर्गत उपशिर्ष २६ “जाहिरात व प्रसिध्दी” साठी रु. १४.०० कोटी इतकी तरतूद करण्यात आली आहे.

सामान्य प्रशासन विभागाच्या दि. १३.०८.२०२१ च्या शासन निर्णयानुसार शासकीय जाहिराती वितरण धोरणाच्या अंमलबजावणीची कार्यपद्धती विहित करण्यात आली आहे. त्यानुसार कृषि विभागाच्या प्रचार व प्रसिध्दीसाठी माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाच्या माध्यम आराखडा नियोजन व अंमलबजावणी समितीच्या दि.२१.०९.२०२३ रोजी झालेल्या बैठकीत मान्यता देण्यात आलेली आहे. सदर आराखड्यास प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्याबाबत शासन पुढीलप्रमाणे निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय :

सन २०२३-२४ या आर्थिक वर्षामध्ये कृषि विभागाच्या विविध योजना इ. च्या प्रचार व प्रसिध्दीसाठी माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाच्या माध्यम आराखडा नियोजन व अंमलबजावणी समितीच्या दि.२१.०९.२०२३ रोजी झालेल्या बैठकीत मंजूरी देण्यात आलेल्या माध्यम आराखड्यास तसेच तो राबविण्यासाठी येणाऱ्या रु. १३,९९,९७,९५० (अक्षरी रुपये तेरा कोटी नव्याण्णव लक्ष सत्त्याण्णव हजार नऊशे पन्नास फक्त) इतक्या खर्चास या शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे. या प्रचार व प्रसिध्दी माध्यम आराखड्यानुसार येणाऱ्या अंदाजित खर्चाचा तपशिल सोबत जोडलेल्या **विवरणपत्र “अ”** नुसार राहील.

२. प्रस्तुत बाबींकरिता होणारा खर्च मागणी क्र. डी-०३, २४०१, (०१) (०३) पीक स्पर्धा (कार्यक्रम), २६, जाहिरात व प्रसिध्दी (२४०१ ०७५३) या लेखाशिर्षातर्गत सन २०२३-२४ मधील मंजूर केलेल्या तरतूदीमधून भागविण्यात यावा.

३. सन २०२३-२४ मध्ये प्रचार व प्रसिध्दी कार्यक्रम राबविण्यासाठी संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांना कार्यक्रमाचे कार्यान्वयन तसेच संनियंत्रण करण्यासाठी प्राधिकृत करण्यात येत आहे. त्यानुषंगाने विषयांकित देयके संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांच्या कार्यालयाकडे थेट सादर करण्यात यावीत. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी प्रस्तुत कार्यक्रम राबविण्याबाबतचा अहवाल शासनास सादर करावा.

४. पीक स्पर्धा योजनेतर्गत सन २०२३-२४ मध्ये प्रचार व प्रसिध्दी मोहिम राबविण्यासाठी उपलब्ध करून देण्यात येत असलेला निधी सन २०२३-२४ या चालू वित्तीय वर्षात अखर्चित राहणार नाही. याची अंमलबजावणी यंत्रणांनी दक्षता घ्यावी. संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण) यांनी निधी विनियोगाची उपयोगिता प्रमाणपत्रे शासनास वेळोवेळी सादर करण्याची कार्यवाही करावी.

५. प्रस्तुत प्रचार व प्रसिध्दी कार्यक्रम राबविण्यासाठी खर्च करतांना शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णय/आदेश/परिपत्रके यानुसार तसेच वित्त विभाग, शासन निर्णय क्र.विअप्र-१०१३/प्र.क्र.३०/२०१३/विनियम, दि.१७/०४/२०१५ अन्वये निर्गमित नियम पुस्तिका १९७८ मधील तरतूदींचे/अटी व शर्तींचे पालन करून तसेच खरेदी प्रक्रियेबाबत विहीत तरतूदींचे व कार्यपद्धतीचे आणि काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे.

६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेताक २०२३१०२०१२१६१९०२०१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(हे.गो. म्हापणकर)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति -

१) मा.मंत्री (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२

- २) मा.विरोधी पक्ष नेता, विधानसभा, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई-३२
- ३) मा.विरोधी पक्ष नेता, विधानपरिषद, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई-३२
- ४) मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ५) अपर मुख्य सचिव(वित्त), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ६) अपर मुख्य सचिव(नियोजन), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ७) अपर मुख्य सचिव (कृषि), कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ८) महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई-३२
- ९) आयुक्त (कृषि), कृषि आयुक्तालय, पुणे
- १०) संचालक (विस्तार व प्रशिक्षण), कृषि आयुक्तालय, पुणे
- ११) सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक
- १२) सहाय्यक संचालक (लेखा-१), कृषि आयुक्तालय, पुणे
- १३) सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी,
- १४) महालेखाकार(स्थानिक निकाय लेखा परिक्षा व लेखा), मुंबई
- १५) महालेखापाल - १/२(लेखा परिक्षा)/(लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई /नागपूर
- १६) सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
- १७) वित्त विभाग (कार्या.व्यय-१) (अर्थसंकल्प-१३), मंत्रालय, मुंबई-३२
- १८) कार्यासन अधिकारी, ४-अ, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- १९) निवड नस्ती (कार्यासन-३अ)

****

विवरणपत्र "अ"०

शासन निर्णय कृषि व पदुम विभाग क्रमांक- संकीर्ण-२०२३/प्र.क्र.३८/३-अ, दिनांक : २०.१०.२०२३ चे

सहपत्र

कृषि विभागाच्या प्रचार व प्रसिद्धीसाठी माध्यम आराखड्याचा तपशील

Expenditure for Production of Creatives (A)

१	TVC-45 to 60 Sec. - As per DAVP rate	7,00,000	No. of TVC	5	35,00,000
	Print	10,000	No of Creatives	5	50,000
	Audio Jingle-45 to 60 sec.	45,000	No. of TVC	5	2,25,000
	Total (A) In Rupees				37,75,000

Expenditure for Broadcast of creatives through different Media (B)

Sr. No.	Media	Details	Rate	Frequency		Total (All Taxes Inclusive) In Rupees
					Details of frequency	
१	वृत्तपत्र जाहिरात (राज्यातील मोठा आणि मध्यम संवर्गातील निवडक मराठी दैनिके) ४०० चौ.सें.मी. जाहिरात	रंगीत (४००चौ.सें.मी.)	शासन दर	No of Insertion	२	१,००,००,०००
२	दूरदर्शन केंद्र (केंद्र शासन दर)	४५ ते ६० सेकंद जाहिरातीचे प्रसारण सायं.७.०० बातम्यांच्या पूर्वी व मध्यंतरात जाहिरात प्रसारण	३६,३००	No. of days	२५	९,०७,५००
३	आठ वृत्त वाहिन्याद्वारे जाहिरात प्रसारण as on DAVP List	४५ ते ६० सेकंद जाहिरातीचे प्रसारण- प्रत्येक बँडमध्ये २ वेळा असे ३ बँडमध्ये दिवसातून ६ वेळा जाहिरात प्रसारण	५,६०,०००	No. of days	२५	१,४०,००,०००
४	राज्यातील १६ एफ एम. वाहिन्यावरून जिगलचे प्रसारण	४५ ते ६० सेकंद जाहिरातीचे राज्यातील १६ एफ एम वाहिन्याच्या ६० स्टेशनवरून प्रत्येक बँडमध्ये २ वेळा असे ३ बँडमध्ये दिवसातून ६ वेळा जाहिरात प्रसारण (DAVP दर)	३,०५,०००	No. of days	२५	७६,२५,०००
५	आकाशवाणी केंद्र	४५ ते ६० सेकंदाच्या जाहिरातीचे सकाळी ७.१० आणि सायंकाळी ७ वाजता बातम्यांच्या मध्यंतरात एक वेळा (केंद्र शासनाचे दर)	१,२७,०००	No. of days	२५	३१,७५,०००
६	शेगांव येथील LED / LCD Screens	शेगांव येथील १० LED / LCD स्क्रीनद्वारे जाहिरात प्रसारण -	DAVP दर	No. of days	३०	२५,००,०००
७	महाराष्ट्रातील जिल्हा व तालुका स्तरावरील एसटी बसस्थाकांवर इलेक्ट्रॉनिक साईन बोर्ड/एलईडी स्क्रीन/इलेक्ट्रॉनिक मिडिया अँडव्हर्टायझिंग	४५ ते ६० सेकंदाच्या जाहिरातीचे प्रसारण.	DAVP दर	--		५,३२,००,०००
८	प्रचार पसिद्धी साहित्याचे डिझाईन व छपाई (डीपत्रिका, पोस्टर, पुस्तिका, होर्डिंग, बॅनर बॅकड्रॉप व इतर अनुषंगिक छपाई)	शासन निर्णय दि. १६.३.२०२० मधील सदर कामाकरिता यात आलेल्या संस्थामार्फत DAVP दरानुसार विहीत कार्यपद्धतीचे अवलंब करून, माहिती व जन संपर्क महासंचालनालयामार्फत फक्त डिझाईनचे काम करून देण्यात येईल. छपाईचे काम विभाग स्तरावरून विहीत कार्यपद्धती अवलंब करून घेण्यात यावेत.				१०,००,०००
९	महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांमार्फत प्रचार प्रसिद्धी (कृषि विभागामार्फत सदरची प्रसिद्धी करण्यात यावी)	एनएसएस, स्काऊट मध्ये सहभागी विद्यार्थ्यांमार्फत कृषि विभागाच्या विविध योजनांची पथनाटयाच्या माध्यमातून स्पर्धात्मक कार्यक्रमाचे आयोजन करून विजेत्यांना बक्षिसांचे वाटप करणे. कृषि विभागामार्फत सदरची प्रसिद्धी करताना विहीत कार्यपद्धती अवलंबविण्यात यावी.				१५,००,०००

Sr. No.	Media	Details	Rate	Frequency		Total (All Taxes Inclusive) In Rupees
					Details of frequency	
१०	स्थानिक पारंपारिक लोककलाकृतीच्या माध्यमातून (उदा. किर्तन, भजनी मंडळ, लोकनाट्य पथनाट्य, गोंधळ, वासुदेव व इतर पारंपारिक लोककलाकृती	कृषि विभागामार्फत सदरची प्रसिद्धी करताना विहीत कार्यपद्धती अवलंबविण्यात यावी.			२५,९०,०००	
११	आकस्मिक खर्च (वरिष्ठांच्या सूचनेनुसार वेळोवेळी करावा लागणारा प्रसिद्धी विषयक खर्च Wep casting. विविध समाज माध्यमाचे ॲप/ Subscription / Zoom/ Gmail Auto / cuode/ space recharge / Data pack व इतर सर्व अनुषंगिक खर्च				१०,००,०००	
१२	Social Media campaign For ६० days	For Facebook, Twitter, Koo app and other social creative and paid posting			१,७५,००,०००	
	Digital Platform campaign- For ६० days	OTT and digital platform+GEO fencing. Digital News Article and others			१,७५,००,०००	
	TOTAL (B)				१३,२४,९७,५००	
	TOTAL EXPENDITURE (A + B)				१३,६२,७२,५००	
१३	As per GR Dr. १३.८.२०२१- Administrative Expenses ४% till ५ Crore and above ५ Cr of Media Plan २% on all increasing amount	माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालयाला येणारा कार्यालयीन उपकरणावरील खर्च सॉफ्टवेअर, तात्पुरता मनुष्यबळावरील खर्च, संशोधन खर्च, वाहतूक खर्च, इतर किरकोळ खर्च			३७,२५,४५०	
	TOTAL EXPENDITURE (A+B+C)				१३,९९,९७,९५०	

उपरोक्त आराखडा हा सर्व करांसहीत आहे.

****